Jaana Markkula, TUTO/HYT

Eduskunnan verojaosto / asiantuntijalausunto 19.10.2021

Asia: STM:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta (HE 175/2021 vp)

Pyydettynä lausuntona valtiovarainministeriön valmistelemasta edellä mainitusta hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö toteaa seuraavaa:

1 Aluksi

Esityksessä ehdotetaan, että oluen alennetun verotason raja nostettaisiin 2,8 tilavuusprosentista 3,5 tilavuusprosenttiin etyylialkoholia ilman, että sillä olisi kuitenkaan vaikutusta alkoholiveron tuottoon nykyisillä kulutusmäärillä. Lisäksi esityksellä pantaisiin täytäntöön teknisiä muutoksia liittyen alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamiseen sekä toiseen EU:n jäsenvaltioon toimitettavan pientuotantotodistuksen antamiseen (rakenne- ja verotasodirektiivit). Myös denaturoitua alkoholia ja ravintolisien verottomuutta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Laissa olevat viittaukset EU:n lainsäädäntöön päivitettäisiin.

Kuten todettu, esitys on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

2 Alkoholiverotuksen merkitys alkoholihaittojen vähentämisessä

Alkoholijuomien hintatason nostaminen esimerkiksi alkoholiveroja korottamalla on kustannustehokkain tutkituista ja toimivaksi todetuista alkoholihaittojen vähentämisen keinoista. Yleisesti ottaen, kun alkoholijuomien verotusta koskevia säännöksiä muutetaan verotasoa korottavasti, muutoksilla voi odottaa olevan myönteisiä vaikutuksia kansanterveyden näkökulmasta. Esitys ei muuttaisi sitä perusperiaatetta, että jatkossakin oluen litraa kohden lasketun veron määrä nousisi alkoholipitoisuuden kasvaessa ja alkoholiverotus kannustaisi valitsemaan vähän alkoholia sisältävän oluen.

3 Esityksen mahdolliset vaikutukset kansanterveyteen

Esitysluonnoksessa on perusteellisesti käsitelty keskeisiä ehdotuksia:

- Pientuotantotodistusta ja denaturoitua alkoholia koskevilla teknisillä muutoksilla ei ole kansanterveydellistä merkitystä.
- Pientuotantoa koskevaa verotukea ei esityksen mukaan laajennettaisi. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tätä linjausta välttämättömänä esityksen luvussa 5 mainituilla perusteilla.
- Miedon oluen verotason muutoksella voi olla positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia kansanterveyteen. Vaikutukset riippuvat siitä, miten markkinat niihin reagoivat. Koska vaikutukset ovat joka tapauksessa kokonaisuutena arvioiden melko pieniä ja koska positiivisia vaikutuksia voidaan pitää todennäköisempinä kuin negatiivisia vaikutuksia, esitystä voidaan pitää kansanterveyden kannalta perusteltuna.

Ehdotuksen periaatteellisesti merkittävimmän muutoksen mukaan miedon oluen alennetun verotason alarajaa nostettaisiin 3,5 prosenttiin, joka merkitsisi esimerkiksi 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän oluen verotuksen kevenemistä. Kuitenkin koska samalla kyseisen tuoteryhmän alkoholiverotuksen tasoa nostettaisiin, muutos olisi käytännössä melko pieni. Periaatteessa esimerkiksi mainitun vahvuisen oluen verotuksen (eli hinnan) alentaminen ei edistä väestön terveyttä, mutta kuten esityksen jakson 4.2 ”Sosiaali-

ja terveysvaikutukset" -osiossa on kuvattu, niin on mahdollisuus, että alentamalla joidenkin miedompien alkoholijuomien hintaa kuluttajat saattavat siirtää kulutustaan vahvemmista alkoholijuomista miedompiin. Alkoholin kokonaiskulutus voisi näin ollen vähentyä, mikäli miedomman oluen sisältämän alkoholin kulutuksen lisääntyminen korvautuisi suuremmalla kulutuksen vähentymisellä vahvempien oluiden sisältämän alkoholin osalta. Tätä kulutuksen uudelleen ohjautumista edistäisi, jos jatkossa enintään 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä mietoja oluita tuodaan kuluttajamarkkinoille kilpailemaan vahvempien oluiden kanssa ja nämä tuotteet myös hinnoitellaan edullisemmiksi kuin vahvemmat kilpailevat tuotteet. Kun otetaan huomioon alkoholittomien oluiden myynnin lisääntyminen viime aikoina, sama kuluttajakäyttäytymisen trendi voisi koskea osin myös tällaisia vähemmän alkoholia sisältäviä tuotteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö on joka tapauksessa esityksen valmistelun yhteydessä arvioinut, että esityksen kaltainen tarkkaan kohdennettu ja vähäinen verotuksen muutos ei todennäköisesti lisää alkoholin kokonaiskulutusta, eikä siten myöskään alkoholihaittoja. Sen sijaan muutos voi edistää sitä, että enintään 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä mietoja oluita tuodaan kuluttajamarkkinoille kilpailemaan vahvempien oluiden kanssa.